

Arkivnr: 2016/4901-1

Saksbehandlar: Hanne Alver Krum

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Utval for miljø og samferdsel		02.06.2016
Fylkesutvalet		23.06.2016
Fylkestinget		04.10.2016

Prosjekt redusert sniking i kollektivtransporten

Samandrag

I samband med budsjetthandsaminga for 2016, bad Hordaland fylkesting fylkesrådmannen i samarbeid med Skyss om å etablere eit eige prosjekt for å redusere snikprosenten i kollektivtransporten i fylket.

Fylkesrådmannen legg med dette fram framlegg til rammer for prosjektet.

Forslag til innstilling

Fylkestinget ber fylkesrådmannen arbeide vidare med prosjekt redusert sniking i kollektivtransporten i tråd med dei framlagte rammene for prosjektet.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Håkon Rasmussen
fylkesdirektør samferdsel

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 13.05.2016

1. Bakgrunn

Skyss gjennomfører gjennom sin underleverandør Securitas ei rekke billettkontrollar på buss, båt og bane kvart år. Målet med desse kontrollane er å førebygge snik og slik bidra til å auke talet på betalande passasjerar. Samstundes har kontrollørane ei rolle i å førebyggje feilsal, rettleie dei reisande og bidra til ei trygg og hyggeleg reise for alle.

I 2015 vart det gjennomført totalt om lag 17 500 kontrollar og 426 382 personar vart kontrollerte. 13 064 avvik vart registrert gjennom desse kontrollane noko som gir ein "snikandel" for heile 2015 på 3 prosent. Til samanlikning har Ruter hatt eit mål om å komme ned i 5 prosent snik.

Samstundes ser ein at ein ved gjennomføring av såkalla storkontrollar får ein langt høgare snikprosent. I 2015 vart det gjennomført fleire slike storkontrollar, der alle bussar og passasjerar på einskilde haldeplassar vert kontrollerte. Den siste storkontrollen som vart utført viste ein avviksprosent på 9. Det kan vere fleire tilhøve som gjer at snikprosenten vart ekstremt høg i denne kontrollen. Svært dårleg vær gjer at fleire "hiv seg om bord" når det kjem ein buss. Kontrollen fant stad på Møhlenpris, og det er grunn til å tru at det kan vere fristande å reise gratis over Puddefjordsbroen. Ein kan òg leggje til grunn at snikprosenten er høgare i sentrumsnære strom, der fleire kundar med låg betalingsevne reiser. Dette er i tråd med sjåførar si oppleving, og er også dokumentert mellom anna av Ruter.

Den reisande er sjølv ansvarleg for å kunne vise fram gyldig reisebevis og dokumentasjon dersom ein har krav på rabatt under heile reisa. Kundar som ikkje kan vise gyldig billett ved kontroll må betale 950 kroner om dei gjer opp på staden, eller 1150 dersom dei vel å få tilsendt faktura.

I Hordaland har ein av omsyn til kortast mogleg haldeplassetid, smidig av- og påstiging og eit ønske om minst mogleg kontanthandtering om bord, valt ei open løysing for billettar. Dette er i tråd med slik det vert gjort i Oslo og i andre byområde i Norden ein kan samanlikne med. Reisande kan gå på bak utan å syne billett til sjåføren, og det vert i høve pålegg frå sentrale myndigheiter ikkje stilt krav om at periodeprodukt vert registrert ved kvar reise. Systemet har fungert etter hensikta, og ein ser ein auke i tal på reisande frå år til år. Utviklinga i retning av meir sjølvbetening er dessutan i tråd med trenden i resten av samfunnet, og både undersøkingar og erfaringar syner at dette er i tråd med det marknaden vil ha. Mobilbilletten som vart innført i 2013 har vore ein stor suksess, og utgjer i dag over halvparten av det totale billettsalet både målt i reine pengar og i tal transaksjonar. Innføring av mobilbillett har samstundes vore med på å redusere den sosiale kontrollen, det er ikkje lenger mistenkelig å gå rett å sette seg når ein kjem om bord. Det er rimeleg å tru at eit opent system vil vere meir utsett for snik. Ved val av framtidige løysingar for sal og billettering er det såleis viktig at ein tek omsyn til både positive og negative sider ved sjølvbetening og opne løysingar.

Moglegheita for å få kjøpt billett påverkar også snikprosenten. Dei seinare år har Skyss arbeidd målretta med å forbetre oppetid i dei ulike salskanalane, og kan i dag vise til svært høg oppetid både på billettsystemet om bord, på billettautomatane og på mobilbillett.

2. Haldningar til snik

Ei undersøking Skyss fekk gjennomført hausten 2015 syner at det framleis er heilt uakseptabelt for folk flest å reise utan gyldig billett, og at berre ein svært liten prosentdel snik bevisst. Undersøkinga viser at dei reisande ikkje opplever at det er blitt meir akseptabelt å snike no enn tidlegare. Det vert òg tydeleg at mange av dei som reiser ofte av og til reiser utan gyldig billett - utan at dei ser på seg sjølv som snikarar av den grunn. Desse føler seg dermed ikkje treffe av kampanjar retta mot "snikarar".

Det går klart fram av undersøkinga at aksepten for å snike er høgare blant dei unge enn blant dei eldre. Basert på funna frå undersøkinga vart det vinteren 2016 derfor gjennomført ei haldningskampanje retta mot unge mellom 18 og 30 år. Hovudbuskaperen var at det er flaut å bli teke i billettkontroll, og dei foreløpige resultatene viser at kampanjen har nådd godt ut i målgruppa og vert godt likt. Endring av haldningar er likevel noko som tek tid, og resultatet av éi slik kampanje kan ikkje målast i form av ei auke i billettinntektene til Skyss.

3. Gjennomføring av billettkontrollar

Som skildra over, er billettkontrollane primært meint preventivt, for å hindre folk i å snike. Sjølv om Skyss fekk inn fleire gebyr i 2015 enn tidlegare år, brukar ein framleis monaleg meir på å gjennomføre sjølve kontrollane enn det ein får inn.

Kvar kontrollane skal gjennomførast er gjenstand for jamlege vurderingar. Medan ein tidlegare år kontrollerte fleire reisande, i hovudsak gjennom svært hyppige kontrollar på Bybanen i rush, kontrollerer ein nå færre reisande, men ser likevel ei auke i tal på utskrivne gebyr. Dei gjennomførte storkontrollane i 2015 har òg gjort sitt til at den totale snikprosenten har gått opp frå to prosent i 2014 til tre prosent i 2015.

At ein skriv ut fleire gebyr sjølv om færre vert kontrollert, kan sjølvstykkt syne ei reell auke i tal på reisande utan gyldig billett. Slik administrasjonen ser det, er det likevel i like stor grad eit resultat av at ein treff betre med kontrollane. Kontrollane vert i større grad enn før gjennomførte på avgangar som har færre faste reisande med periodeprodukt og derfor fleire som ikkje har gyldig billett. Samstundes kontrollerer ein i hovudsak på avgangar og i område med mange reisande for å sikre ei effektiv gjennomføring.

4. Rammer for prosjekt "reduisert sniking i kollektivtransporten"

Skyss har i heile 2015 jobba internt med tiltak mot snik. Innføring av storkontrollar, forsøk med stengte bakdører, auka gebyrsatsar og gjennomført haldningsundersøking og påfølgjande kampanje er tiltak som er sette i verk som ei følgje av dette arbeidet. Ein har også brukt tid på å setje seg inn i kva andre aktørar gjer for å avgrensa snikinga. Særleg har ein funne det interessant å sjå nærare på kva Ruter har gjort og ta lærdom av dei erfaringane dei har gjort seg i sitt intensive arbeid mot snik det siste året. Dokumentasjon av dette er ikkje ferdig endå, men administrasjonen ønskjer å gjennomgå denne nøye når den ligg føre.

Skyss er i aktiv dialog med operatørselskapa for å finne måtar å samarbeid på i arbeidet mot snik. Særleg i distrikta der krava til effektivitet ikkje er like høge som i sentrumsrutene, er det semje om at sjåførane kan få ei meir aktiv rolle enn det dei har i dag.

Ein vil halde fram med å gjennomføre eit visst tal storkontrollar kvart år. Samstundes er det sett i gang ein prosess for å effektivisere sjølve billettkontrollen, ved å gje kontrollørane eit betre verkty for å kontrollere. Dette vil bli testa ut tredje kvartal 2016.

Billettkontrollar er, og vil framleis vere, det viktigaste verkemiddelet i arbeidet mot snik. Førebelse tal frå Ruter syner at det likevel ikkje er ein direkte korrelasjon mellom tal på kontrollar og auka i billettinntekter. For å få det beste resultatet må ein rekne på effekten av ei auke i billettinntektene pluss gebyrinntektene minus kostnader knytt til kontroll. Dette krev systematiske analyser og utvikling av analyseverktøy. Eit slik arbeid vil i stor grad danne rammene for den vidare innsatsen for å redusere snikprosenten. I tillegg vil ein sjå nærare på i kva område og på kva linjer ein har størst effekt av å kontrollere, og i tillegg vurdere dagar og tidspunkt for kontroll.

5. Fylkesrådmannen si vurdering

Fylkesrådmannen si tilråding er at Skyss jobbar vidare med ein kombinasjon av tiltak mot snik, samstundes som ein set i gang eit systematisk arbeid for å optimalisere billettkontrollane. Følgjande aktivitetar er omfatta av prosjekt "reduisert sniking i kollektivtransporten":

Område	Tiltak	Innhald/mål	Status
Kontrollar	Analysere effekt knytt til tid, stad og kostnad/inntekt	Meir målretta billettkontrollar	Ikkje starta
	Betre verkty til kontrollørane	Meir effektive billettkontrollar	Starta
	Auke talet kontrollerte i høve analyse av effekt	Optimalt tal på kontrollar	Ikkje starta
	Tilpasse tid og stad for kontrollane i høve analyse effekt	Optimal fordeling av kontrollar	Ikkje starta
	Vurdere å ta i bruk punktmålingar	Effektivt sjekke alle billetter på utvalte transportmiddel utan å gi gebyr for å etablere ein snikprosent / eit nullpunkt ein kan måle etter	Ikkje starta
Haldningar	Gjennomføre storkontrollar	Effektive billettkontrollar og sterk preventiv effekt	Starta
	Auke gebyrsatsane	Frå 750 til 950/1150	Gjennomført
	Gjennomføre haldningsundersøking	Få innsikt i kva kundane meiner om snik og deira oppleving av eigen åtferd	Gjennomført
Sjåførrollen	Gjennomføre haldningskampanjar mot snik	Gjenbruk av kampanje og vurdering av ny i 2017	Starta
	Samarbeide med operatør om å gi sjåførane ei meir aktiv rolle	Bli einige om kva sjåførane si rolle skal vere og skilje mellom by- og distriktskjøring	Starta
	Utarbeide informasjon til sjåførane	Etablere ei eins oppfatning blant sjåførane om rolle og verkemiddel for å sikre inntekter	Ikkje starta
Betalingsløysingar	Utgreie framtidias løysingar for sal og billettering	Ta omsyn til sikring av inntekter i val av løysing	Starta
	Sikre oppetid på billetteringsutstyr og i alle salskanalar	Kontinuerleg vedlikehald og overvaking	Starta

Administrasjonen vil komme tilbake med ei politisk melding om status for arbeidet i første halvår 2016.